

A panaszjog, mint a büntetőeljárásban igénybe vehető rendes jogorvoslat igénybevételének elmulasztása miatt a felperes az ellene elrendelt nyomozati eljárással a vádhatóság és az elsőfokú büntető bírósági eljárással összefüggésben kárigényt nem érvényesíthet.

Alkalmazott jogszabályok: Ptk. 349.

Győri Ítéltábla Pf.I.20.122/2009/7. szám

A felperes módosított keresetében a Ptk. 349. §-a alapján az alperesek kártérítésre kötelezését kérte.

A felperes I. r. alperessel szembeni 1.373.452,- Ft-os kárigényét a nyomozati eljárásban felmerült ügyvédi díjban és kiadásokban, illetve az eljárás miatt kiesett jövedelem összegében jelölte meg. Az I. r. alperes jogellenességét arra alapította, hogy a nyomozóhatóság által feltárt tényállás alapján nem volt megállapítható a szándékossága és az sem, hogy a terhére rótt bűncselekményről tudott volna.

A felperes a II. r. alperest 3.000.000,- Ft kár megfizetésére kérte kötelezni a zár alá vétel folytán édesanyjával közös, folyamatban levő építkezésének akadályoztatása miatt. Előadta, hogy a zár alá vett ingatlanok képezték volna az építési költségek fedezetét, melyeket azonban a kényszerintézkedés miatt nem tudott értékesíteni, illetve megterhelni, miközben az építőanyagok ára 30 %-kal emelkedett. Álláspontja szerint a II. r. alperes megsértette a törvényes vád alapelvét.

A felperes III. r. alperessel szembeni vagyoni kárigényét 1.569.356,- Ft-ban, míg nem vagyoni kárigényét 2.000.000,- Ft-ban jelölte meg, mely a bírósági eljárásban felmerült ügyvédi munkadíjból és költségekből, illetve az üzleti-, családi-, baráti kapcsolatainak megszakadása, a hosszadalmas eljárás által okozott stressz és egészségi állapotromlás miatt keletkezett. A III. r. alperes jogellenességét – a II. r. alpereséhez hasonlóan – a törvényes vád sérelmére alapította.

Az alperesek ellenkérelmükben a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását kérték. Az I. r. alperes álláspontja szerint a felperesi kereset a jogellenes magatartás, illetve az okozati összefüggés hiányában és a kár megszerzése vonatkozásában is megalapozatlan. Hivatkozott továbbá arra is, hogy a kereset csak általánosságokat tartalmaz, nincs bizonyítékokkal alátámasztva.

A II. r. alperes érdemi ellenkérelmében előadta, hogy a kárfelelősség megállapításához szükséges feltételek – a rendes jogorvoslati lehetőség kimerítésének hiányában – nem állnak fenn, emellett a vádemelés törvényes volt, a nyomozati iratok ahhoz kellő alapot adtak. Álláspontja szerint a felperes követelésének jogalapja több okból sem állapítható meg, e körben több eseti döntésre is hivatkozott.

A III. r. alperes ellenkérelmében kifejtette, hogy a bíróság eljárása és a meghozott ítélet mindenben megfelelt a büntetőeljárás törvényben írtaknak, a felmentő ítélet pedig önmagában nem alapozza meg a bíróság kártérítési felelősségét. Hivatkozott

továbbá arra is, hogy a büntetőeljárással szükségszerűen együtt járó pszichés, egészségügyi és vagyoni hátrányok nem róhatók a bíróság terhére.

A megyei bíróság a felperes keresetét elutasította és a felperest 536.600,- Ft feljegyzett eljárási illeték és 138.495,- Ft perköltség megfizetésére kötelezte. Ítélete indokolásában kifejtette, hogy az alperesek kárfelelőssége kirívóan súlyos jogalkalmazási hiba hiányában nem áll fenn.

Az I. r. alperes eljárása során az alapos gyanú fennállt; a nyomozás lezárása után pedig vádemelésre is sor került. A rendőrség kárfelelősségének vizsgálata során nem hagyhatók figyelmen kívül a törvényességi felügyeletet ellátó ügyész döntései sem. Nem osztotta a II. r. alperes azon álláspontját, mely szerint a gyanúsítás elleni panasz hiánya kizárná a kárfelelősséget, mivel ez nem tekinthető a jogorvoslati lehetőség elmulasztásának. A II. r. alperes kártérítési felelőssége felróhatóság hiányában nem áll fenn. Álláspontja szerint a felmentő ítélet önmagában a III.r. alperesi bíróság kártérítési felelősségét nem eredményezi. Ha az eljáró bíróság jogértelmezési vagy jogalkalmazási tevékenysége nem kirívóan súlyos és hibás, a tévedés a felróhatóságon kívül esik.

A felperes felmentésére valóban sor került, de az elkövetési szándék fennállt, és magatartása – noha bűnössége nem volt megállapítható – erkölcsileg elítélhető.

A megyei bíróság a felperes által indítványozott tanúmeghallgatást – a rendelkezésre álló adatokra tekintettel – nem tartotta szükségesnek.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, melyben elsődlegesen a megyei bíróság ítéletének megváltoztatását, másodlagosan annak hatályon kívül helyezését kérte. Az I. r. alperessel szembeni kárigénye igazolására számlákat csatolt, a jövedelem kieséséből eredő kárigényével kapcsolatban pedig előadta, hogy az ellene folyó eljárás következtében társadalmi megítélése romlott, üzleti kapcsolatai megszakadtak, ezért elesett az üzletkötésekből származó munkabértől és jutalékoktól.

A II. r. alperessel szemben fennálló kárigénye körében arra hivatkozott, hogy a zár alá vétel miatt a tervezett családi ház építési költségeinek fedezéséhez szükséges összeget nem tudta előteremteni, mivel az ingatlanokat nem tudta értékesíteni, illetve megterhelni.

A III. r. alperessel szemben támasztott nem vagyoni kárigényt egészségi állapotának, társadalmi megítélésének romlásával, családi-, baráti kapcsolatainak megszakadásával indokolta. Előadta, hogy az alperesek nyilvánvalóan gondatlanul jártak el és megsértették a törvényes vád alapelvét.

Hivatkozott arra is, hogy a megyei bíróság tévesen utasította el az általa indítványozott tanúk meghallgatását. Továbbra is kérte dr. Szemerey Zsolt tanúkenti meghallgatását az ügyvédi díj, valamint az alperesek kártérítést megalapozó felróható magatartásával kapcsolatban, Nagy János tanúkenti meghallgatását pedig a felperesi tényállítások alátámasztására és a kár mértékének megállapítására.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelmükben a megyei bíróság ítéletének a helybenhagyását és a felperes perköltségben való marasztalását kérték. Álláspontjuk

szerint a megyei bíróság ítélete a beszerzett bizonyítékok mérlegelése alapján okszerű, megalapozott és jogszerű.

Az I. r. alperes fellebbezési kérelmében a jogellenesség hiányára hivatkozott, hangsúlyozta, hogy a nyomozati szakban fennállt az alapos gyanú. Előadta, hogy a felperes által érvényesíteni kívánt károk nem állnak okozati összefüggésben az I. r. alperes államigazgatási jellegű szervező-intézkedő tevékenységével.

A II. r. alperes fellebbezési ellenkérelmében kiemelten hivatkozott arra, hogy a Ptk. 349. § (1) bekezdésébe foglalt különös feltétel – a rendes jogorvoslat kimerítése – nem valósult meg. A felperes a gyanúsítás ellen nem élt panasszal. Így a kárfelelősség megállapításához szükséges törvényi feltételek hiányában a kártérítési felelősség érdemi vizsgálata kizárt. A kialakult bírói gyakorlat szerint önmagában a jogellenes magatartás nem elegendő a kártérítési felelősség megállapításához. A zár alá vétel elrendelésének feltételei az elrendeléskor rendelkezésre álló adatok alapján fennálltak, a bűncselekmény tényállási elemeinek vizsgálata pedig nem a polgári perben eljáró bíróság feladata, ez ugyanis meg nem engedett hatáskör elvonást jelentene.

A kárigényként érvényesíteni kívánt ügyvédi munkadíjjal kapcsolatban pedig kifejtette, hogy a büntetőeljárásban felmerült munkadíj megtérítésére irányuló igény elbírálása a büntetőügyben eljáró bíróság feladata. E körben hivatkozott az EBH.2008.1778. számú döntésre.

A III. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében kifejtett álláspontja szerint a III. r. alperes nem járt el jogellenesen, nyilvánvaló és kirívó jogsértés nem állapítható meg terhére.

A felperes fellebbezése alaptalan.

Az ítélet tábla álláspontja szerint a megyei bíróság az elsőfokú eljárás adatait a Pp. 206. §-ban foglalt elveknek megfelelően értékelve helyes tényállást állapított meg, abból érdemben megalapozott következtetést vont le. Az ítélet tábla az ítélet jogi indokolásában foglaltakat az alábbi kiegészítéssel osztotta.

Az ítélet tábla a fellebbezésben fenntartott bizonyítási indítványra figyelemmel elsőként azt vizsgálta, hogy szükséges-e a bizonyítás kiegészítése, azaz a további bizonyítás. Megállapította, hogy a felperes által kért két tanú meghallgatása – az alább kifejtett jogi álláspont alapján indokolatlan és szükségtelen.

Alaptalan a felperesnek az ítélet hatályon kívül helyezésére vonatkozó fellebbezési érvelése, mivel az elsőfokú eljárásban az ügy érdemére kiható, lényeges eljárási szabálysértés nem történt, a tényállás is megalapozott.

Helyesen állapította meg a megyei bíróság, hogy államigazgatási jogkörben okozott kár megtérítésének akkor van helye, ha a kártérítés általános [Ptk. 339. § (1) bekezdés] és különös feltételei fennállnak. A Ptk. 339. § (1) bekezdésén alapuló kártérítési felelősségnek három együttes előfeltétele van: a jogellenes magatartás, a kár, valamint a jogellenes magatartás és a kár közötti okozati összefüggés. Ezen

túlmenően a Ptk. 349. §-a alapján a felelősséget csak akkor lehet megállapítani, ha a kár rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható, illetőleg a károsult a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vette. Ezen feltételek konjunktívák, tehát együttesen kell mindegyiknek fennállnia. Amennyiben bármelyik feltétel hiányzik, a kártérítési felelősség megállapítására nem kerülhet sor.

Helyes a megyei bíróság azon álláspontja, hogy önmagában az államigazgatási szerv vagy bíróság téves, jogszabályba ütköző eljárása, határozata, még nem ad alapot a jogellenesség megállapítására. A bírói gyakorlat szerint csak a kirívóan súlyos jogalkalmazási és jogértelmezési tévedés alapozza meg a jogalkalmazó szerv kárfelelősségét [BH.2001/2/526.].

A kártérítés feltételeinek fennállása körében azonban az ítéletábra nem osztotta a megyei bíróság azon jogi érvelését, hogy a panaszjog kimerítésének hiánya nem minősül a rendes jogorvoslati jog elmulasztásának.

E vonatkozásban az ítéletábra egyetértett a II. r. alperes azon jogi álláspontjával, hogy a Be. rendszerében a gyanúsítás elleni panaszjog – bár halasztó hatálya nincs – rendes jogorvoslatnak minősül.

Az ítéletábra tényként állapította meg, hogy a felperes a 2002. január 22. napján kelt, 148/2001.bü ügyszámú gyanúsított kihallgatási jegyzőkönyvben panaszjogáról lemondott, amikor úgy nyilatkozott, hogy „a gyanúsítást megértettem, ellene panasszal nem élek, mert hibáztam abban, hogy nem szóltam, tudtam, hogy a két személy nem azonos. Véleményem szerint mindenki tudta a személycserét”. Azzal, hogy a felperes panaszjogát nem gyakorolta, „beleegyezett abba, hogy az eljárás alanya legyen, vagyis az eljárás ne csupán bűncselekmény, hanem az ő bűnössége tárgyában is folyjék”. A fent írtakra tekintettel a panaszjog, mint a büntetőeljárásban igénybe vehető rendes jogorvoslat igénybevételének elmulasztása a Ptk. 349. §-ára alapított eredményes kártérítési igényt kizárja [Fővárosi Ítéletábra 5.Pf.20.784/2005/4.].

Ettől kizárólag csak akkor lehet eltekinteni, ha a károsult a hatóság hibája, mulasztása miatt nem vehetné igénybe a jogorvoslati lehetőséget. A perbeli esetben erről nincs szó. Ezért a felperes az ellene elrendelt nyomozati eljárással a vádhatóság és az elsőfokú büntető bírósági eljárással összefüggésben kárigényt nem érvényesíthet.

Annak ellenére, hogy csak a II. r. alperes hivatkozott a kárfelelősség különös feltételének hiányára az ítéletábra megállapította, hogy a jogorvoslati jog kimerítésének hiánya kihat valamennyi alperessel szembeni alábbi kereseti kérelemre tekintettel arra, hogy a kárfelelősség különös feltételének fennállását a bíróságnak hivatalból és valamennyi alperessel szemben előterjesztett kereset tekintetében kell vizsgálnia. A felperes az I.r. alperes jogellenes magatartását az alapos gyanú hiányában, a II.r. és III.r. alperesek jogellenes magatartását a törvényes vád hiányában, illetve törvényes vád hiányában történt elítélésben jelölte meg, mely utóbbiak annak a gyanúsításnak a következményei.

A felperes kártérítési felelősséget megalapozó további jogellenes magatartásként hivatkozott arra is, hogy a II.r. alperes az ingatlanzárlat fenntartására tett indítványával a bizonyítási eljárást követően azt olyan követelés biztosítása érdekében tartotta fenn, amelyben bűnösségét nem állapították meg. A peradatok szerint a felperes ezen kártérítési igény tekintetében a jogorvoslati lehetőséget kimerítette, ezért az ítéletábla ebben a körben a kártérítési felelősséget érdemben vizsgálta.

Osztotta az ítéletábla azt a II.r. alperesi ellenkérelmi érvelést, hogy a felróhatóság megítélése szempontjából mindig az intézkedés megtételekor adatokat kell értékelni, és nem lehet „visszafelé” a felmentő ítéletből automatikusan a felróhatóságra következtetni. Így önmagában az, hogy a büntetőügyben eljáró másodfokú bíróság a felperest felmentette, nem teszi a zár alá vételt, és ennek fenntartására vonatkozó indítványt utóbb jogellenessé.

Megjegyzi az ítéletábla, hogy a büntetőeljárásnak a vádemelési és a bírósági szakasza a tényállás megállapítása és a büntetőjogi felelősség elbírálása tekintetében egyértelműen mérlegelésen alapuló jogalkalmazói tevékenység. A vádemelésnek nem kell teljes bizonyosságon alapulnia, elég ahhoz az alapos gyanú, a terhelt bűnösségét ugyanis csak a bíróság állapíthatja meg [Legf.Bír. Pfv.V.21.996/2006/5.]. (EBH.2002/750)

A Legfelsőbb Bíróság több eseti döntésében is rámutatott, hogy a kártérítési per bírósága nem vizsgálhatja, hogy egy adott bűncselekmény törvényi tényállási elemei a büntetőeljárás adott szakaszában fennálltak-e, a kártérítési perben nem kerülhet sor a korabelileg rendelkezésre álló büntető eljárási adatok felülmérlegelésére. (BDT.2006.1496.)

A kifejtett indokok alapján az ítéletábla a megyei bíróság érdemben helyes ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.